

Sarajevo den bosniske hovedstad

Latinska Cuprija - Latinerbroen, hvor Gavrilo Princip myrdede ærkehertug Franz Ferdinand og fru Sophie Chotek den 28. juni 1914. Museet der beskriver begivenheden befinder sig i stueetagen på den rosa bygning til venstre i billedet.

En beretning om fårehold, mystiske pyramider, et OL- værtsskab, et berømt attentat, der udløste 1. verdenskrig, samt et par gode koncerter

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@m-jylland.dk

Poul, en gammel ven, og jeg er på herretur til Sarajevo, den bosniske hovedstad. Vi har hyret den lokale guide Emira, der holder nedenfor lejligheden og venter i en rød Citroen Grand Picasso. Hun fortæller, at hun har lavet en forhåndsftale med en fårefarm i Kiseljak lidt uden for Sarajevo.

Da vi næsten er fremme, ringer hun til ejeren, og vi bliver hentet af en kvinde i en ny stor Mercedes med schweiziske nummerplader. Netop her går det op for mig, at det ikke er den type fåreavler, vi skal møde, som jeg havde forestillet mig.

Parret er ganske vist bosniere, men har boet i Schweiz i en årrække, hvor de har gang i forskellig business. Manden har ønsket at starte noget op i fædrelandet, og det er her vi er nu. 700

moderfår og 500 lam løber omkring i en kæmpemæssig stald på noget strøelse og kommer aldrig ud i det fri. Fårene er tjekkiske af Romanov-racen og har grå-brune farver.

I et hjørne er en kunstig »mor« af metal. Når fårene går ind i den indretning, afkoder en sensor deres gule øremærker og sørger for, at de får den korrekte mængde modernælkserstatning. Det er meget sjovt at opleve, men på ingen måde typisk for fårehold på landet i Bosnien.

Vi har forsøgt med at give nogle tydelige hints til Emira om, hvad vi gerne vil opleve, men kommunikation er en vanskelig øvelse.

De bosniske pyramider

Efter farmen bliver vi inviteret til parrets nyåbnede restaurant og får hver serveret 300 gram grillet lammekød og tre små stykker brød. Det smager lækkert, men der mangler noget grønt. Det savner folk her dog ikke. »Kartofler og tilbehør kan vi få derhjemme«, mener de lokale. Det meste af kødet bliver dog solgt ud af huset til bilister, der kører forbi på landevejen. Det går strygende med salget. Prisen er 10 bosniske mark (38.- kr pr. portion). En standard månedsløn i Bosnien er godt 4000.- kr. - udbetalt.

Næste stop er de såkaldte »bosniske pyramider«, et fænomen som vores guide er meget optaget af.

I Visoko lidt nordvest for hovedstaden ligger en håndfuld pyramideformede bjerge i det skovklædte landskab. Den største er 270 meter høj og dermed den højeste i verden. Det er imidlertid lidt af en trossag, om her er tale om konstruktioner, der er skabt af mennesker eller slet og ret bjergformationer, der med god vilje tager sig ud som pyramider.

Pas på hovedet

Selv om vi er langt fra højsæsonen er et par boder åbne med salg af drømmefangere og krystaller. Plancher dokumenterer med undersøgelser og målinger, at vi har at gøre med noget virkelig epokegørende. Poul og jeg får en halv times guidet rundvisning i nogle underjordiske gange. Ståhøjden i gangene er flere steder kun 1,60 – 1,70 m, så der er påbudt hjelm. Den unge kvinde taler som et maskingevær om stråler og ioner og bevisførelse og ser meget overbevisende og bestemt ud. Vi sidder samlet om en stor klippeblok i mørket og strækker hænderne frem mod stenen for at føle vibrationerne. Vi er nok lidt for jordnære til helt at lade os forføre, men som en speciel oplevelse er det ret sjovt.

Emira sætter os herefter af i den historiske bydel, hvor den osmanniske byggestil er dominerende. Området er rigtig stemningsfuldt. Mange smykke- og tingel-tangelbutikker ja, men også små spisesteder og mikroskopiske frisørsaloner og moskeer. Barer kan man dog kigge langt efter.

God stil

Tidligere på dagen har vi været på City Pub, som ligger lige om hjørnet fra lejligheden. Klokken 21, da vi ankommer, er der gang i musikken. Det er en flok halvgamle mænd og en sangerinde, der spiller stribevis af gedigne hits fra de gode 60ere og 70 ere. Pink Floyd og overraskende nok »Apache« af Jørgen Ingmann. De er ret habile, og spilleglæden fejler heller ikke noget. Vi får os mættet ind på nogle pladser ved to rumænere og en serber, der er udsendt af et medicinalfirma, som sælger udstyr til fødselsgangen til hospitaler. Fra vi har sat os, dukker der små glas Slivovije op på bordet foran os, hver gang de selv bestiller. Det er ellers god stil, skal jeg love for.

Der er en kanon stemning på det sted med et feststemt og samtidig afslappet klientel, der drikker godt igennem, men samtidig lytter til bandet og husker at applaudere mellem numrene.

Svævebanen, der fører op til bjerget Trebević, åbenbarer et flot panorama ud over Sarajevo. Ved foden af denne er udstillet en af de små røde kabiner med OL-ringe fra vinter OL i 1984.

Jernbeton forgår ikke så let. Men bobslødebanen har formentlig ikke været benyttet til andet end graffiti siden OL 1984. Synet af den ramponerede bane mellem træerne er ret surrealistisk.

Dagen sluttet med en hyggestund i lejligheden, hvor vi har en stående konkurrence om at kåre Bosniens bedste øl. Det er et hårdt program, men nogen skal jo gøre det. Følgende morgen er vi af sted med guiden Emira igen. Vi sidder netop og snakker om korruptionen, som hun anser som et stort problem og helt umuligt at komme til bunds i, da tre mørke biler med tonede ruder kommer knoklende bagfra og maser sig frem gennem den tætte trafik.

Den forreste og bagerste har hver to blå blink på taget. Kørslen er utrolig aggressiv, men der er ingen sirener, og de tre biler kommer kun minimalt hurtigere frem, medens de udsætter den øvrige trafik for en masse postyr. Emira ryster på hovedet.

Hun mener, det er en politiker eller minister, der har en opfattelse af sig selv som meget vigtig. Strengt taget er det ikke lovligt med blinkene, men det giver et meget godt billede af deres selvopfattelse, mener hun.

OL 1984 fylder stadig meget

En ting, man ikke kan undgå at lægge mærke til, er, at Sarajevo var OL-værtsby i 1984. De fem OL-ringe dukker op rundt omkring i bybilledet. Da man fik OL-værtsskabet tildelt, var det første gang, at et socialistisk land bag jerntæppet skulle stå for arrangementet. Det var – og er – noget virkelig stort. Chaufføren, der henter os i lufthavnen på dag et, betegnede sig selv som OL-barn. D.v.s. han er født på dag fire, mens

legene stod på. Vi står på liften op mod Trebevićbjerget. En af de gamle røde kabiner med OL-symbol er udstillet her. Snart viser der sig det smukkeste panorama af Sarajevo og bjergene mod syd. På toppen viser skilte ned mod den ruinerede bobslødebane. Den er ellers solidt bygget af armeret beton, men har formentlig ikke været i brug siden 1984 og er i dag overmalet med graffiti på den kunstneriske facon.

Gnisten der startede 1. verdenskrig

Tilbage i centrum passerer vi Latinerbroen. Det var tæt herved, at den 19 årige bosnisk-serbiske nationalist Garriilo Princip skød den østrigsk-ungarske ærkehertug Franz Ferdinand og fru Sophie.

Det attentat, der regnes for gnisten, der startede 1. verdenskrig. Lige her ved Miljacka floden finder man et lille museum, der fortæller historien. Rummet er ikke større end en stor dagligstue. Lige indenfor kører en sløjfe på 3-4 minutter med et dramatiseret klip, der viser attentatet. Ellers sort/hvide fotos, pistolen der blev anvendt og en del tekster på tysk. Området var jo indlemmet i Østrig-Ungarn.

For enden af lokalet står Franz Ferdinand og frue i fuld figur og ornat på vej ned af en trappe. Et ganske stilfærdigt og sobert museum, der godt kan bringe historiens vingesus lidt tættere på.

En anden lokalitet, der bærer en historisk overskrift, er »Tito Bar«, opkaldt efter den jugoslaviske leder, der kæm-

Vores guide Emira forklarer om de bosniske pyramider på oversigtskortet over dalen. Det kræver lidt særlig god fantasi at se andet ud af landskabet end bjerge, der er skabt af naturen.

100 året for argentineren Piazzollas fødsel fejres i nationalteatret med Mario Stefano Pietrodarchi i spidsen for symfoniorkesteret. Dirigenten er noget udfordret af den italienske sprællemænd.

pede som frihedskæmper mod den tyske besættelsesmagt og formåede at holde sammen på de mange folkeslag i 35 år indtil sin død i 1980.

Mange af dem, vi spørger om vej, kender ikke stedet, der ligger lidt væk fra alfarvej. Der holder noget tungt militært isenkram parkeret uden for bygningen. Hen over bardisken står skrevet med store typer: »Død over fascismen og frihed til folket!«

Væggene er dekoreret med fotos af Tito sammen med snart sagt Gud og hvermand og Liz Taylor, og der er forskellige håndvåben udstillet. Det er ret sjovt fundet på, og her er sikkert især hyggeligt en sommerdag, når borde og stole er besatte, - også de udendørs.

Så er der tango

»Tango«, forkynnder en plakat i et butiksvindue. 100 året for Astor Piazzollas fødsel. Det foregår præcis fredag aften klokken 20, som er vores sidste aften i Sarajevo. Det er jo perfekt. Den argentinske tangofornyer Piazzollas musik fortolket af det lokale symfoniorkester!! Vi finder frem til Nationalteatrets billetsalg, hvor salget foregår fra et minimalistisk glukhul af den type, man havde i biografer i meget gamle dage.

»Full!« siger den nydelige mand tørt bag glasset. Det er sådan en besked, der giver undertegnede endnu mere blod på tanden. De må kun lukke folk ind på ca. halvdelen af pladserne pga. corona.

»Og hvis vi nu dukker op en halv time, før koncerten begynder?« foreslår

jeg. »Det kan I forsøge« svarer manden, uden at stille os alt for meget i udsigt. 19:30 melder vi vores ankomst hos den selv samme mand og stiller os til at vente i indgangspartiets hjørne. Ind fra kulden myldrer det med velklædte borgere. Ikke så entydigt gråt guld som til en symfonikoncert i Danmark, men godt blandet og særdeles mange unge studerende. Jeg tror fuldt og fast på, at det skal lykkes. Det siger min livslange erfaring mig.

Spiller med hele kroppen

Først to minutter i start bliver vi vinket hen af manden bag den lille glasrude. Han bladrer frem og tilbage i sit bil-lethæfte og river to billetter af til 38.-kr. stykket. Billetsystemet må kunne dateres tilbage til tiden lige efter 2. verdenskrig, men det er uden betydning. Vi er inde. Koncerten sætter i gang. Den italienske solist Mario Stefano Pietrodarchi spiller ikke kun på sin bandoneon, men med hele kroppen og med en indlevelse, der aldrig har set mage samt med stor kontakt til orkesterets kvindelige dirigent, der tydeligvis ikke er vant til sådan en italiensk sprællemænd ved sin side.

Når det er sagt, er det en stor oplevelse i sig selv at være gæst i det fornemme gamle nationalteater med balkoner og krystallisekrone og et publikum der er standsomt klædt. Det er en storslået koncertoplevelse og nær det perfekte punktum for en herretur til den bosniske hovedstad.